ארבע מיתות פרק שביעי סנהדרין נג.

הכי גרסינן **בשלמא לר' יונתן כדמפרש רבי טעמא: ממאי דאיכא חנק בעולם.** נמיתת ב"ד דילמא אין מיתות ב"ד אלא שנים קלה שבהן בסייף: **ארבע מיתות.** בשמן הנקוב להן וכיון שנא' פירש למי נתן חנק על כרחיך קלה היא מכולן והגיתה לפתומי שאינו רשאי למשכה להחמיר עליה אלא להקל עליה לפיכך לא הוצרך לפרש: **שאר הנסקלין.** דלאו עבודת כוכבים ונערה המאורסה וחלול שבת ואוב וידעוני ומגדף דהנך כתיבי בהו סקילה[1] וכולהו שאר הנסקלין לא כתיבא בהו סקילה בהדיא וגמרינן להו לקמן בגזירה שוה דאוב וידעוני: **כמאי גמרי.** איזו מיתה מופנית לגזירה שוה דמיהם כם לו מות יומתו: **א"ל רב אחא מדפתי לרבינא.** הא דא"ר זירא לאביי כמאי מאי הוה קשיא ליה לרבי זירא מי הוה גמרי במות יומתו: **מי נימא אשם אים קא קשיא ליה.** אמאי קרי ליה מיתה קמס וכחנק תיגמר מינה ג"ש מאוב וידעוני כי היכי דגמרינן כל הנסקלין דלא כתיב בהו אלא מות יומתו קממא וגמרינן להו מהתם: **מכה אביו ואמו.** אמרינן לקמן דמיתתו בחנק באלו הן הנחנקין (דף פד:) וקשיא ליה לגמריה לסקילה מאוב וידעוני ומאי קשיא ליה אדגמר מאוב וידעוני לגמריה מאשת איש דהכי שביר דכיון דאיכא למיגמר קלה ואיכא למגמר חמורה מי אתה רשאי למשכה להחמיר: **לגמרו מא"ש.** כדאמרינן לאיך כדמיהם כם גמרי: **מתני' אלו הן הנסקלין.** דכתיב בהו סקילה הא כתיב ביה ודלא כתיב ביה סקילה כתיב בהו דמיהם כם וגמירי מאוב וידעוני: **ואשה המכיאה את הבהמה.** עליה: **והנותן מזרעו למולך.** קסבר אלו תנא מולך לאו עבודת כוכבים הוא מדתנן עבודת כוכבים ותנא מולך אלא חק העבודת כוכבים[2] בעלמא הוא ולחמנא חייב עליה סקילה והכי אמרינן בגמ'[3]: **אוב וידעוני.** במתניתין לקמן (דף סה.) מפרש להו: **והמקלל אביו ואמו.** החמיר מבמכה משום דאיכא תרתי קלון אביו ואמו ומוציא שם שמים לבטלה: **והמסיח.** את הימידים: **והמדיח.** עיר הנדחת. לקמן באלו הן הנחנקין (דף פט:) מפרש לה מנא לן דבסקילה: **מכשף.** בגמרא (דף פז.) יליף לה מנא לן דבסקילה: **הבא על האם.** בשוגג חייב עליה שתי חטאות דבכולהו עריות כתיב בהו כרת וכתיב בהו חלוק חטאות ואפילו בגוף אחד כדאמרינן בפרק בתרא דמסכת מכות (דף יד.) לחייבו על אמותו שתים שהיא אמותו ואמותו מאמו[4] והכא נמי כתיב בהו חלוק לרבנן דמפרש בגמרא [נב.]: **משום אשת אב.** אם נתקדשה לאביו שלא ילדתו בזנות או נתקדשה לו אחרי כן: **אלא משום אם.** וטעמא מפרש בגמרא: **בין לאחר מיתת אביו.** אחיות דאשת אב קאי דמרבה ליה קרא אף לאחר מיתה כדמפרש בגמרא [שם] אבל שם אשת איש לאחר מיתה לא קאמרינן: **בין מן האירוסין.** דכיון דקדשה אשתו היא דכתיב (דברים כד) כי יקח איש אשה משעת לקיחה נקראת אשתו והך קיחה קידושין היא דגמרינן קיחה קיחה משדה עפרון [קידושין ב.]: **גמ' תניא ר' יהודה אומר וכו'.** הא' תנא פליג אתנא דידן דלא מפליג לדרבי יהודה בין לאחיה לשאינה ולהא תנא אית ליה דהיינו טעמא דרבי יהודה דלא היה לו לאחיו איסור בה הלכך לא קרינא ביה אשת אב: **חייבי כריתות.** שאסורין עליו באיסור כרת דקיימא לן בקידושין בפרק שניסי (דף פז.) דלא תפסי בהו קידושין: **מכלל דרבנן וכו'.** כתמיה: **אלא בחייבי לאוין.** כגון ממזרת ונתינה לו אלמנה לכה"ג דקיי"ל (שם דף פח.) דתפסי בהו קידושי מהאחת לאהובה והאחת שנואה (דברים כא). וטעמא דר"ע התם (שם:) מפרש מלא יקח אים לא אשת אביו (דברים כג) וסבר דבאלו אשת אביו הכתוב מדבר דלאו דלא יגלה כנף אביו (שם) כנף שראה אביו הוא דאיכא דאמר רחמנא דלא יקח אין לו לקוחין בה: **איסור מלוה כו'.** יבמה שנפלה לפני יבם והיא אסורה עליו משום מצוה לו משום קדושה מוצלת ואינה יוצאה בלא כלום. אע"ג דגבי חייבי כריתות קיימא לן בפרק קמא דיבמות (דף ג:) מגזרה שוה דעליה דיוצאה היאנו בלא כלום בלא תליצה התם הוא דאסורה ליה איסור ממור דלא תפסי ביה קדושי אבל איסור מצוה לו קדושה דבנות קדושין ניתנו מרבינן התם (דף כ.) מינמתו יבמתו (דברים כה) יש לך אחות שעולה השערה לאלון ואינה עולה ליבום * ואיזו זו חייבי לאוין: **ולא מחייבמה.** דהא אסירא ליה. וכי תימא מיתי עשה ותדחה לא תעשה גזירה ביאה לאשויה שמקיים בה יבמה יבא עליה (דברים כה) אלו ביאה שניה שאין בה מצות עשה: איסור

קמיפלגי בפלוגתא דר' שמעון ורבנן. תימה ור' ישמעאל דאמר לעיל (דף נא.) אדוסה יצאה לשריפה ולא נשואה מנ"ל דאשת איש בחנק דלו מר' יאשיה מסתמא מדסבר כר' שמעון דשריפה חמורה סבר נמי כוותיה דסייף קיל וכדרבי נמי לא מצי דרים דתקשי אימא שריפה ול"מ לשנויי מדאמר רחמנא בת כהן בשריפה מכלל דהאי לאו בשריפה דדילמא ה"מ אדוסה אבל נשואה אימא בשריפה ועוד קשה בסוף פירקין (דף סו:) איכא למ"ד דמוקי רבי כרבי ישמעאל וי"ל דאין סברא להחמיר בנשואה בת ישראל טפי מבאדוסה ואף על גב דפריך הכא אימא שריפה ה"מ לשנויי הכי אלא דשפיר משני והך שינויא לא מצי לשנויי למאי דמוקי רבי כרבי ישמעאל:

דאי במות יומתו גמירי עד דגמרי מאוב וידעוני ליגמרי מא"א. תימה א"כ ג"ש מאי אהני דבלאו הכי סתם מיתה חנק וי"ל דלאו דווקא מא"א דאיכא למימר דליגמר מרולא דהוי בסייף:

משום אם ומשום אשת אב. הא דלא קתני א"א משום דהכא לאחר מיתה איירי: **הא ליה ליה קידושין בגווה.** אפילו ר' יהושע דאמר בפרק המולך (יבמות דף יט. ושם) אין ממזר אלא מחייבי מיתות ב"ד מודה דלא תפסי קידושין בחייבי כריתות כדדרשינן מקרא בסוף האומר (קידושין דף פח.) ובפ"ק דב"מ (דף עו:) אמר אדם יודע שאין קידושין תופסין באחותו משמע דליכא מאן דפליג והא דמשמע בכל דוכתא דממזרות תלי בתפיסת קידושין היינו דלא כרבי יהושע: וחייבי

וידעוני ליגמרו מאשת איש דאי אתה רשאי למושכה להחמיר עליה אלא להקל עליה אמר ליה שאר הנסקלין גופייהו קא קשיא ליה דאי במות יומת גמרי עד דגמרי מאוב וידעוני ליגמרו מאשת איש:

מתני' [2]אלו הן הנסקלין הבא על האם ועל אשת האב ועל הכלה [3]ועל הזכור ועל הבהמה [4]והאשה המביאה את הבהמה [5]והמגדף והעובד עבודת כוכבים [6]והנותן מזרעו למולך [7]ובעל אוב וידעוני [8]והמחלל את השבת [9]והמקלל אביו ואמו [10]והבא על נערה המאורסה [11]והמסית [12]והמדיח [13]והמכשף [14]ובן סורר ומורה [15]הבא על האם חייב עליה משום אם ומשום אשת אב [16]רבי יהודה אומר אינו חייב אלא משום האם בלבד [17]הבא על אשת אב חייב [18] משום אשת אב ומשום אשת איש [19]בין בחיי אביו בין לאחר מיתת אביו בין מן האירוסין בין מן הנישואין [20]הבא על כלתו חייב עליה משום כלתו ומשום אשת איש בין בחיי בנו בין לאחר מיתת בנו בין מן האירוסין בין מן הנישואין: **גמ'** תניא רבי יהודה אומר אם לא היתה אמו ראויה לאביו אינו חייב אלא משום האם בלבד מאי אינה ראויה לו אילימא חייבי כריתות וחייבי מיתות בית דין מכלל דרבנן סברי אע"ג דאינה ראויה לו הא ליה קידושין בגווה אלא חייבי לאוין ור' יהודה סבר לה [21]כרבי עקיבא דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין מתיב רב אושעיא [22]איסור מצוה ואיסור קדושה חולצות ולא מתייבמות איסור

מסורת הש"ס

א) ר"מ נא: לעיל מה: לקמן עב:. ב) [עיין תוספות לקמן נד. ד"ה הבא]. ג) [תוספתא פ"י]. ד) [כמדר המשנה שליה]. ה) [יבמות י: ושיין]. ו) [יבמות כ. כח:]. ז) [בנרים ח כע"ג, שם כב בגערה המתורגם, במדבר טו בחילול שבת, ויקרא כ כאוב וידעוני, שם כד בגבדף]. ח) בס"א: תוך הגיים. ט) [לקמן סב.]. י) [עי' רש"ש].

תורה אור השלם

1. אז באיבה הכהו בידו וימת מות יומת המכה רצח הוא גאל הדם ימית את הרצח בפגעו בו: במדבר לה כא

גליון הש"ם

רש"י ד"ה איסור מצוה ובו' ואיזו זו חייבי לאוין. וכ"כ רש"י יבמות דף פ"ר ע"א ובהגהתי שם לתמוה על זה, ונעתם מלאתי שמתי כזה בשאלת תלויה ס"ס לג:

מוסף רש"י

אין לי. לי לא כתיב אלא יומת, אלא מיתה הכתובה בו. פריש (לעיל מה.) מגין שאם אי אתה יכול כו'. כגון שהיה בשפיכה ובוגם ואתה יכול לזרוק כו' חץ לו לעוכבו (ב"ם לא.). כגון שהיה מנכסף לו שהיה לו נהר מפסיק ואתה יכול לרוחה בו חץ לו אלן (לקמן עב.). ת"ל מות יומת. ריב"ש פיה (לעיל מה.). דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין. אין קידושין תופסין לאשה האסורה על המקדשה בלאו, וכגון פלוני עליה ואחרי בחייבי כריתות הוא דלא תפסי אבל בחייבי לאין תפסי (סוטה יח.) בהתלוך (מד:) בגרייתא המחאיר גרושתו ר"ע אומר אין לו בה קדושין (בחובות כט:) אי: לקחתי (יבמות נ:) חלץ ועשה בה מאמר אין לאחר חליצה כלום, כלומר אין המאמר תופס בה דקם ליה השתא בלא יבמה ואמר בגמרא מנין לרבי אומר אין הדברים אלו אמורים אלא לדברי ר"ע שהיה עושה חליצה כעבירה (קדושין סח.).

עין משפט נר מצוה

לג א מיי' פ"ז מ' מהלכות איסורי ביאה הלכה ו סמג שם:
לד ב מיי' שם הלכה ד ופרק ט"ו מהלכות סנהדרין הלכה י סמג עשין קד:
לה ג מיי' פט"ו מהלכות סנהדרין הלכה י ופ"ב מהלכות עכו"ם הלכה ו סמג לאוין נז:
לו ד מיי' פ"ו מהלכות עכו"ם הלכה ג ופט"ו מהלכות סנהדרין הלכה י סמג לאוין נז:
לז ה מיי' פט"ו מהלכות סנהדרין הלכה י ופ"ו מהל' עכו"ם הל' ג:
לח ו מיי' פט"ו מהל' סנהדרין הלכה י ופ"ח מהלכות שבת הל' ג סמג עשין ל ולאוין פה:
לט ז מיי' פט"ו מהל' סנהדרין הלכה י ופ"ה מהלכות ממרים הלכה ג סמג לאוין ריט טוש"ע י"ד סימן רמ"ז סעיף ח:
מ ח מיי' פט"ו מהלכות סנהדרין הל' י ופ"ח מהלכות איסורי ביאה הלכה י סמג לאוין קנ:
מא ט מיי' פט"ו מהל' סנהדרין הלכה י ופ"ח מהלכות עכו"ם הל' ג סמג לאוין מז:
מב י [מיי' פט"ו מהל' סנהדרין הל"י] ופ"ה מהלכות עכו"ם הלכה כ:
מג כ מיי' פט"ו מהל' סנהדרין הלכה י ופ"ח מהל' עכו"ם הל' טו סמג לאוין מז:
מד ל מיי' פ"ו מהלכות סנהדרין הלכה י ופ"ז מהלכות ממרים הל' ג סמג לאוין רכ:
מה מ מיי' פ"ב מהל' מ"ש הלכה כ:
מו נ מיי' שם הלכה ח:
מז ס ע מיי' שם הלכה ח והלכה כ:

רבינו חננאל

ארכובותיו כו': **תניא** כל מקום שנאמר מיתה בתורה סתם אי אתה רשאי למושכה להחמיר עליה אלא להקל עליה דברי ר' יאשיה רבי אומר מיתה בידי שמים ונאמר (מיתה) בידי אדם מות יומת הנואף והנואפת ובוצעא בה מה מיתה בידי שמים מיתה שאין בה רושם פי' חבלה אף מיתה האמורה בידי אדם מיתה שאין בה רושם כו': **אמר** רבה ד' מיתות נמרא גמירי לה. כלומר הלכה למשה מסיני א"ר זירא לאביי שאר הנסקלין דלא מיפרשא להו סקילה דגמרי מאוב וידעוני במאי דגמרי במות יומת גמרי או בדמיהם דמיהם בם גמרי. כלומר כל דכתיב ביה דמיהם בם בסקילה כמו אוב וידעוני ואפילקנא מכה אביו ואמו קא קשיא ליה אי אמרינן ליגמר במות יומת [למיתי ולמיגמר] מאוב וידעוני בסקילה. נימא הכי עד דגמרי מאוב וידעוני דבסקילה ליגמרו מאשת איש במות יומת בחנק דכל מיתה סתם אי אתה רשאי למושכה להחמיר עליה אלא להקל עליה. א"ל שאר הנסקלין גופייהו קא קשיא ליה דאי במות יומת גמרי מאוב וידעוני ליגמרו מאשת

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com